

jem)? To je bez sumnje italijanizam. U talijanskom jeziku, kako je poznato, datum se izražava obično glavnim brojem. Tako je npr. glavni broj upotrijebljen i u naslovu glasovite Manzonijsve pjesme *Il cinque maggio* (što bi, doslovno prevedeno, bilo *Pet maja* ili *Pet maj*).

Kad smo već kod naslova Manzonijsve pjesme, možemo reći nešto i o samom izrazu, tj. dodati nešto raspravi o izražavanju datuma kod nas, o čemu su, kako i Šipka spominje, pisali: M. Rešetar, P. Radivojević i F. Ilešić (u »Našem jeziku« god. 1933-1934) i prof. Hraste (u »Jeziku« god. 1952-1953). Rešetar je preporučivao izraze kao *prvi januara (siječnja)* i sl., kako se govori u našim primorskim krajevima, a odbacivao *prvi januar (siječanj)* i sl., govoreći, vjerojatno s pravom, da je ovo drugo germanizam (prema njem. der erste Jänner), kao što je vjerojatno germanizam (što također tvrdi Rešetar) i kad se kaže *pol osam* (halb acht Uhr) mjesto *sedam i pol*. (I u ovom slučaju naši primorci govore *sedam i pol, sedam i kvarat*, i sl.). Manje je vjerojatno ono što je rekao Ilešić (koji je branio *prvi januar*): da je *prvi januara italijanizam*. Tu je poučan primjer kako je naš pjesnik Petar Preradović, koji je godine 1870. preveo spomenutu Manzonijsvu odu, preveo naslov. Preradović je Manzonijsvo *Il cinque maggio* preveo sa *Peti svibnja*. Vidimo, dakle, da to nije doslovni prijevod. A poznato je da i Rusi govore i pišu: Сегодня второе марта, первое мая, i sl. Ali kad bi se i utvrdilo (po kojem drugom kriteriju) da je sveza *prvi januara (siječnja)* i sl. italijanizam u istoj mjeri koliko je *prvi januar* i sl. germanizam, opet mi se čini da je imao pravo prof. Hraste kad je rekao da je sveza *prvi januara (siječnja)* »logičnija, bolja, ispravnija«.

Za *prvi januar* bili su Ilešić i Radivojević, za *prvi januara* Rešetar i Hraste. Šipka je uglavnom neutralan. Kao izuzetak on navodi (po Boraniću, kao i Hraste) jedino naziv praznika *Prvi maj*. »jer je ta veza (ali samo kao naziv praznika) priznata na čitavom našem jezičnom području«. Međutim baš je Šipka naveo i naslov jedne poslijeratne pjesme koji glasi *Sjećanje na Prvi maja* (pa i

stih iza toga: *i pišem o Prvome maja*), iz čega se vidi da ni sveza *Prvi maj* nije općenito priznata, nego da se i *Prvi maja* piše i govori.

Nikola Rončević

IZ JEDNOG DOPISA »JEZIKU«

(Upravitelj mi je zabranio predavanje gramatike)

Moj upravitelj doslovno shvaća nastavni program *pouka o jeziku* pa mi je u najnovije vrijeme zabranio predavanje gramatike u osnovnoj školi. On forsira samo čitanku, a nastavu gramatike naziva »gramatiziranjem«. Gramatika je gramatiziranje samo onda ako se predaje onako kako su je predavali naši stari profesori prije prvog svjetskog rata, kada su pročitali paradigmu pluskvamperfekta iz Maretićeve gramatike, zaklopili gramatiku i rekli: »To naučite za drugi put«, a nisu kredu ni uzeli u ruke. Ali ako se gramatika predaje živo, induktivnom metodom, na ploči, uz primjere, ako se gramatika oživi, onda je djeca i te kako vole i aktivna su u radu u gramatici. Ja sam gramatiku u školi oživio i predajem je tako da su je djeca zavoljela, oni dižu ruke i natječu se u odgovaranju, i mogu kazati: vole je više negoli čitanku. Ne možete ni zamisliti koliko im to znanje gramatike služi u srednjoj školi. Imam u srednjoj školi učenika raznog znanja i raznih osnovnih škola, a u toj školi predajem strani jezik. Tu se dakako pretpostavlja znanje gramatike, i učenici iz moje škole lakoćom svladavaju gramatiku stranog jezika, a drugi iz drugih škola, koji gramatike nisu uzimali ili su je vrlo slabo obrađivali, ne mogu nikako na zelenu granu.

To je jedan primjer koji nam pokazuje važnost nastave gramatike u osnovnoj školi. Naši upravitelji forsiraju čitanku i estetsku analizu od koje učenici nemaju velike koristi, jer ako se učeniku samo kaže da je u tom štivu »sočan jezik«, on to ne razumije i nema od toga nikakve koristi, a znanje gramatike živo predavane koristi njegovu mišljenju i daje mu bazu za učenje stranog jezika.

Nastavnik